

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

філологічний факультет

Кафедра зарубіжної літератури та теорії літератури

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан
філологічного факультету
проф. Бунчук Б. І.
«31» серпня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

СУЧАСНА МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ЛІТЕРАТУРНОГО ТЕКСТУ
(вибіркова)

Освітньо-наукова програма	Філологія
Спеціальність	035 Філологія
Кваліфікація	доктор філософії (PhD)
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Рівень вищої освіти	третій освітньо-науковий
Факультет	філологічний
Мова навчання	українська

Чернівці, 2022

Робоча програма навчальної дисципліни «Сучасна методика аналізу літературного тексту» складена відповідно до вимог її змісту (Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності) та відповідає освітньо-науковій програмі «Філологія» підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – доктора філософії (PhD) – спеціальності 035 Філологія.

Розробник: *Нікоряк Наталія Валеріанівна* – кандидат філологічних наук, доцент кафедри зарубіжної літератури та теорії літератури.

Затверджено на засіданні кафедри зарубіжної літератури та теорії літератури.
Протокол № 1 від «30» серпня 2022 року.

Завідувач кафедри (Ольга ЧЕРВІНСЬКА)

Схвалено методичною радою філологічного факультету.
Протокол № 2 від «5» вересня 2022 року.

Голова методичної ради факультету (Алла АНТОФІЙЧУК)

1. Мета навчальної дисципліни:

Мета: ознайомлення аспірантів з сучасною методикою аналізу літературного тексту, усвідомлення диференціації методу, методики та методології літературознавчих досліджень, опанування знаннями основ методики аналізу, формування розуміння необхідності вибору належної техніки аналізу літературного тексту відносно його специфіки та предмету задля компетентного проведення літературознавчого дослідження, оволодіння теоретико-методологічними засадами сучасного літературознавства та вміння екстраполювати набуті знання з методики аналізу на розбір конкретних творів.

2. Завдання

Відповідно до поставленої мети впливають конкретні завдання даного навчального курсу:

- формування знань про метод, методологічний підхід, методику, методологію літературознавства;
- акцентування уваги вплив постмодернізму на сучасну методику аналізу літературного тексту;
- спонукання до обізнаності у різновекторних класифікаціях наукових методів та методичних практик;
- розуміння специфіки літературознавчих методик аналізу літературного тексту (теоретичних та історико-літературних);
- усвідомлення методики як процедури для проведення літературознавчого аналізу;
- опанування основами методики як технічного алгоритму аналізу твору;
- осягнення впливу вибору методики аналізу тексту на його об'єктивність;
- засвоєння теоретичних основ сучасної літературознавчої методики аналізу тексту;
- оперування теоретичними основами сучасної літературознавчої методики аналізу тексту та екстраполяція на практику;
- компетентний аналіз літературних текстів із використанням передових літературознавчих технологій.

3. Результати навчання

знати: дефініції методу, методологічного підходу, методології та методики; поняттєво-категоріальний апарат сучасної літературознавчої методики; алгоритм методики аналізу тексту; про вплив методики проведення аналізу на його об'єктивність та доцільність; значення, мету, функції та хід методики літературознавчого аналізу; специфіку літературознавчих методики; теоретичні основи сучасної літературознавчої методології; основні літературознавчі напрямки та течії зарубіжного літературознавства; першорядні літературознавчі напрямки та течії українського літературознавства; сучасну методику аналізу літературного тексту (згідно плану програми); фактори, що впливають на вибір методики розвідки; важливість вибору належної техніки аналізу літературного тексту відносно його специфіки та предмету; теоретико-методологічні засади сучасного літературознавства та вміння екстраполювати набуті знання з методики аналізу на розбір конкретних творів; сутність та логіку компетентного проведення літературознавчого дослідження.

вміти: обґрунтовано застосовувати поняттєво-категоріальний апарат сучасної поетики; послуговуватися знаннями про метод, методологічний підхід, методологію та методику аналізу; володіти інформаційною платформою типів і видів літературознавчої методики аналізу тексту; виокремлювати специфіку літературознавчої методики аналізу; усвідомити значення, мету, функції та хід методики літературознавчого аналізу; конструювати алгоритм методики аналізу тексту; послуговуватися впливом вибору методології на хід наукового дослідження та його об'єктивність; практично застосовувати теоретичні основи сучасної літературознавчої методики на техніку аналізу; компетентно оперувати літературознавчими методами та методологічними підходами; зважати фактори, що впливають на вибір методики аналізу тексту; застосовувати класичні та сучасні методики літературознавчого розбору; екстраполювати набуті знання у власну науково-дослідницьку діяльність; осмислити сутність та логіку компетентного проведення літературознавчого дослідження; компетентно аналізувати літературний текст.

Компетенції, якими має оволодіти аспірант у процесі вивчення навчальної дисципліни:

Інтегральна компетентність. Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми в галузі філології в межах професійної, наукової та дослідницько-інноваційної діяльності, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення на міжнародному та національному рівні.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу філологічних знань.

ЗК 3. Здатність до проведення самостійних досліджень на високому рівні з опертям на найновіші світові здобутки в галузі філології.

ЗК 4. Здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел: фахової літератури, електронних баз.

ЗК 5. Здатність самостійно генерувати нові ідеї та застосовувати теоретичні знання в практичних ситуаціях.

ЗК 6. Здатність критично оцінювати наукові здобутки інших дослідників та свої власні.

ЗК 9. Здатність до міжособистісного спілкування, дотримання вимог професійної етики, вміння взаємодіяти та комунікувати з іншими фахівцями в галузі філології.

ЗК 11. Здатність ініціювати, організовувати і проводити комплексні теоретичні та практичні дослідження у філологічній галузі.

ЗК 13. Здатність усвідомлювати роль і значення науки в культурі, зв'язок з іншими формами знання, вплив на проблеми інформаційного суспільства.

ЗК 14. Здатність проводити оригінальні дослідження, результати яких матимуть практичне застосування на вітчизняному та міжнародному рівнях.

ЗК 15. Здатність діяти на основі етичних міркувань (наукова коректність та толерантність) та уміти запобігати конфліктам під час наукових чи професійних дискусій.

ЗК 16. Здатність конструктивно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу при вирішенні складних теоретико-прагматичних питань.

ЗК 17. Здатність до формування системного наукового та загальнокультурного світогляду.

ЗК 18. Здатність до планування часу, самоорганізації та самоконтролю.

ЗК 20. Здатність до усвідомлення норм наукової етики та дотримання правил академічної доброчесності.

ЗК 21. Здатність у процесі наукових досліджень виявляти повагу до людської гідності (відмова від домінування, заподіяння шкоди й насильства) незалежно від статевої та гендерної самоідентифікації; здатність усвідомлено визнавати різноманіття підходів до права бути іншим.

Фахові компетентності (ФК):

ФК 1. Здатність використовувати знання з філології для доповнення наявних системних світоглядних знань, концепцій на основі вивчення нових фактів і явищ.

ФК 3. Здатність виокремлювати з накопичених спостережень ті, які можна безпосередньо застосовувати у власній науковій діяльності.

ФК 4. Здатність запам'ятовувати та відтворювати факти, терміни, основні поняття, правила і теорії.

ФК 5. Здатність на високому рівні застосовувати методи наукового аналізу, структурувати літературний матеріал з урахуванням традиційних і новітніх методологічних принципів і засад.

ФК 7. Здатність удосконалювати та розвивати свій інтелектуальний і загальнокультурний рівень, професійно застосовувати знання з обраної філологічної галузі – літературознавства, літературної критики тощо.

ФК 8. Здатність вільно й критично послуговуватися спеціальною науковою термінологією в обраній галузі філологічних досліджень; обґрунтовувати оптимальний вибір термінів (при наявності синонімічних); за необхідності пропонувати нові спеціалізовані терміни та поняття.

ФК 9. Здатність чітко, логічно та послідовно висловлювати думку, досконало спілкуватися усною і писемною формами української та іноземної мов.

ФК 11. Здатність знаходити, відбирати й інтерпретувати наукові матеріали в першоджерелах і фаховій літературі.

ФК 12. Здатність методично грамотно працювати з текстами наукових джерел; екстраполювати засвоєні знання, уміння, навички з філологічних дисциплін у методологію власних дослідницьких проєктів.

ФК 13. Здатність виявляти феномен національної культури з опертям на розуміння її мовної та літературної специфіки.

ФК 14. Здатність опановувати методологічні та методичні аспекти сучасної наукової термінології та технології термінотворення.

ФК 18. Здатність розуміти специфіку та тенденції розвитку світового та українського літературного процесу, зміст методів, напрямів, стилів і жанрів.

ФК 19. Здатність на високому рівні володіти знаннями про теоретико-методологічні підходи в літературознавстві та розуміти сутність механізмів та підходів літературознавчого аналізу художнього твору.

ФК 20. Здатність до продукування нових ідей і розв'язання комплексних проблем у галузі філології в межах професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, а також до застосування сучасних методологій, методів та інструментів педагогічної та наукової діяльності за фахом.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Аналізувати сучасні новітні концептуальні та методологічні знання з філології та суміжних галузей знань.

ПРН 2. Застосовувати та аналізувати праці провідних українських та зарубіжних учених, наукових шкіл та фундаментальних праць у власній сфері дослідження.

ПРН 7. Формулювати наукову проблему з урахуванням сучасних наукових тенденцій.

ПРН 8. Аналізувати наукові праці з філології, виявляти дискусійні та малодосліджені питання.

ПРН 10. Визначати інформаційну цінність джерел через порівняльний аналіз з іншими джерелами.

ПРН 11. Визначати найефективніші методи дослідження в галузі філології, використовуючи міждисциплінарні підходи та зв'язки.

ПРН 12. Вести спілкування в галузі філології з науковою спільнотою та громадськістю в діалоговому режимі.

ПРН 16. Застосовувати професійні знання в приватній, суспільній, професійній та освітніх сферах спілкування в багатонаціональному середовищі та з представниками інших культур.

ПРН 19. Демонструвати філологічну освіченість, знання теорії, історії, етапів формування і розвитку мовознавчої та літературознавчої науки, персоналій; обізнаність із надбаннями світової літератури, перекладними текстами; користуватися словниками та тезаурусами різних типів, довідниками, інтернет-ресурсами та електронними посібниками.

ПРН 23. Уміти конструктивно діяти, дотримуючись принципів соціальної відповідальності на основі етичних норм.

ПРН 25. Уміти підготувати на основі самостійно отриманих результатів та успішно захистити дисертаційне дослідження.

ПРН 26. Уміти фахово використовувати наукову термінологію згідно з усталеними дефініціями в спеціалізованих словниках.

ПРН 29. Характеризувати основні тенденції літературного розвитку в культурному контексті та аспекті історико-суспільних явищ, визначати роль і місце окремого автора в літературному процесі, його приналежність до стильової епохи чи певного художнього напрямку.

ПРН 30. Використовувати різні підходи (історико-типологічний, рецептивно-естетичний, психологічний, культурологічний, гендерний, постколоніальний, герменевтичний) при характеристиці літературних явищ з урахуванням також і практики компаративних літературознавчих студій тощо.

ПРН 31. Застосовувати теоретичну спадщину світової літературознавчої думки та літературної критики; виявляти й розкривати інтертекстуальні паралелі.

ПРН. 34. Уміти практично застосовувати навички гендерної культури, виходячи із засад та принципів гендерної рівності та принципів гендерної демократії.

4. Опис навчальної дисципліни

4.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекцій	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	1	2	3	90	10	5			75		екзамен
Заочна	1	2	3	90	2	2			86		екзамен

4.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Ключові питання літературознавчого методу, методики та методології												
Тема 1. Теоретичні	10	1	0,5			6	10	0,25	0,25				10

основи літературознавчого аналізу художнього тексту												
Тема 2. Методи та прийоми як алгоритми аналізу тексту.	10	1,5	0,5			7	10	0,25	0,25			10
Тема 3. Засади історичної та теоретичної поетики для аналізу літературного твору.	10	1,5	0,5			7	10	0,25	0,25			10
Разом за ЗМ1	30	4	1,5			20	30	0,75	0,75			30
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Класична методика аналізу літературного тексту											
Тема 4. Біографічний маркер у сучасному аналізі літературного тексту. Дослідження відносин «автор – твір» у літературі.	12	2	0,5			7	12	0,25	0,25			9
Тема 5. Значення концепцій «герменевтичного кола» та «герменевтичної ситуації» для методики аналізу тексту.	12	2	0,5			7	12	0,25	0,25			9
Тема 6. Аналіз літературних явищ на основі на аналогій (генетичні та контактні збіги). Компаративний аналіз.	12	2,5	1			8	12	0,25	0,25			9
Тема 7. Формалістський концепт про літературу і літературність та його нинішня актуальність.	12	2	0,5			8	12	0,25	0,25			9
Тема 8. «Автор як функція» та «текстуальність реальність» в інтерпретації постструктуралістів.	12	2,5	1			8	12	0,25	0,25			10
Разом за ЗМ 2	45	8	3			38	45	1,25	1,25			46
Усього годин	90	15	5			75	90	2	2			86

4.2.1. Теми практичних занять

№	Назва теми
1	Активізація питання про методологію у сучасній науці про літературу.
2	Методика як процедура для проведення певних націлених дій.
3	Специфіка історичної поетики як методологічного підходу
4	Біографія і особистість письменника як визначальні моменти творчості.
5	Герменевтика як філософсько-естетична теорія інтерпретації тексту та наука про розуміння смислу твору.

6	Структура, завдання і статус компаративістики.
7	Видозміни й модифікації формалістських концепцій
8	Повноваження постструктуралістської методики аналізу тексту

4.2.3. Самостійна робота

№	Назва теми
1	Кореляції та відмінності між поняттями методу, методології та методики.
2	Вплив вибору методики аналізу на його результат.
3	Динамічний образ нової реальності у концептах „теорії ідентичності” Ж. Лакана, „ефект реальності” Р. Барта, „перевідкриття часу” І. Пригожина, симулякрів і гіперреальності Ж. Бодріяра.
4	Обґрунтування історичної поетики О. Веселовським.
5	Дослідження родів, жанрів, видів літератури, тропів. Теорія «великого часу», «великого діалогу» М. Бахтіна («Форми часу і хронотопу в романі»).
6	Внесок І. Тена в еволюцію культурно-історичного методу.
7	Сент-Бев як основоположник наукового методу.
8	Г.-Г. Гадамер як основоположник філософської герменевтики.
9	Внутрішні контакти: рецепція – комунікація – традиція.
10	Функціональний структуралізм Тартуської наукової школи як продуктивна модифікація формального методу
11	Клод Леві-Стросс «Міф та його значення» та Роман Якобсон «Лінгвістика і поетика»
12	Ролан Барт «Вступ до структурного аналізу оповідного тексту», «Задоволення від тексту», «Смерть автора»; Жак Дерріда «Структура, знак і гра в дискурсі гуманітарних наук», «Голос і феномен», «Про граматику». Поль де Ман «Опірність теорії»; Мішель Фуко «Божевілля і культура: історія божевілля в епоху класицизму», «Народження клініки», «Археологія знання», «Історія сексуальності».

5. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Формами поточного контролю є усна (індивідуальне чи фронтальне опитування, бліц-опитування) чи письмова (есе, реферат, творчі завдання) відповідь аспіранта.

Формами підсумкового контролю є екзамен.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- проекти (індивідуальні, дослідницько-творчі проекти);
- реферати;
- есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

Критерії оцінювання відповіді на іспиті

Іспит передбачає відповідь на три запитання, зазначених у екзаменаційному білеті. Два питання максимально оцінюються в 13 балів, третє питання – 14.

13-14 балів: аспірант має глибокі, міцні та систематичні знання всіх положень теорії художнього перекладу; переконливо показує вміння аналізувати поетичний текст; виявляє аналітичні здібності, здатність до самостійного, системного, логічного і послідовного мислення, мовно-стилістичну досконалість, креативність.

9-12 балів: в цілому дає вичерпну відповідь на запитання, але мають місце окремі недоліки не принципового характеру; наявні деякі мовно-стилістичні огріхи, подекуди відповіді бракує аналітичного характеру.

5-8 балів: аспірант демонструє достатню обізнаність в матеріалі, однак суттєво бракує систематичного аналізу й логічного та послідовного викладу. Відповідь містить змістовні та логічні помилки, основні положення обґрунтовані непереконливо.

0-4 балів: відповідь нерозкрита, аспірант демонструє дезорієнтацію у термінології, недбале мовно-стилістичне оформлення.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Пояснення за розширеною шкалою
	Оцінка (бали)	
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)								Кількість балів (екзамен)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль № 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	40	100
6	7	7	8	8	8	8	8		

T1, T2 ... T 10 – теми змістових модулів.

6. Рекомендована література

6.1. Базова (основна)

1. Вишницька Ю. В. Аналіз та інтерпретація художнього тексту: навчально-методичний посібник зі спецкурсу з історії зарубіжної літератури. Київ : Київ. університет ім. Б. Грінченка, 2012. 204 с.

2. Іванишин П. В. Теорія будови та інтерпретації літературного твору : навчальний посібник. Дрогобич : РВВ ДДПУ, 2009. 78 с.

3. Марко В. П. Аналіз художнього твору : навч. посібник. Київ : Академвидав, 2013. 280 с.

4. Скорина Л. Аналіз художнього твору : навч. посібник для студентів гуманітарних спеціальностей (філологія, літературна творчість, журналістика). Тернопіль : Навчальна книга–Богдан, 2013. 424 с.

5. Тичініна А.Р. Сучасні методологічні практики: навчально-методичний посібник. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2018. 160 с.

6.2. Допоміжна

1. Адорно Т. Теорія естетики / переклад з нім. П. Таращук. Київ : Вид-во Соломії Павличко „Основи”, 2002. 518 с.

2. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / за ред. М. Зубрицької. Львів : Літопис, 1996. 634 с.

3. Будний В., Ільницький М. Порівняльне літературознавство: підручник. Київ : Вид. Дім КМ Академія, 2008. 430 с.
4. Гаврилів Т. Форма і фігура. Ідентичність у художньому просторі: монографія. Львів : ВНТЛ-Класика, 2009. 480 с.
5. Еко У. Роль читача. Дослідження з семіотики текстів / пер. з англійської Мар'яни Гірняк. Львів : Літопис, 2004. 384 с.
6. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посібник. Київ : Кондор, 2006. 192 с.
7. Нікоряк Н.В. Архітектонічна специфіка кіносценарної форми. *Науковий вісник ЧНУ імені Юрія Федьковича: зб. наук. праць* / наук. ред. Бунчук Б.І. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2015. Вип. 752: Слов'янська філологія. С. 3–11.
8. Нікоряк Н.В. Біографічні експерименти Лу Сіня (на прикладі повісті “Достеменна історія А-Q”). *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*, 2016. Вип. 1 (35). С.106–110.
9. Нікоряк Н., Калинич К. Філософський потенціал літературного тексту : втеча як прояв самотності. *Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича: зб. наук. праць* / наук. ред. Бунчук Б. І. Чернівці : Букрек, 2019. Вип. 817: Слов'янська філологія. С. 37–41.
10. Русін Р. Художній образ: від класики до постмодерну : монографія. Київ : Київський університет, 2015. 206 с.

7. Інформаційні ресурси

1. <http://www.ukrlit.vn.ua/info/criticism.html>
2. <http://www.ex.ua/13049245>
3. http://philology.chnu.edu.ua/structure_zarlit.html
4. <http://www.ilnan.gov.ua/teor.htm>
5. <http://www.ilnan.gov.ua/conference.htm>
6. <http://dspace.nbuu.gov.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/11163/05-Balakyau.pdf?sequence=1>
7. <http://1576.ua/books/3171>
8. http://www.irbis-nbuu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuu/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nznuoaf_2010_15_10
9. <https://scholar.google.com.ua/schhp?hl=ru&authuser=2>
10. <https://www.researchgate.net/>
11. <http://www.osvita.com.ua/ua/universities/?directions=30&desc=1>
12. <http://cyberleninka.ru/?gclid=CJic6vusxswCFVRSgwodB7EPqw>
13. <http://www.parta.com.ua/university/philology/>